

Frívol i frèvol

Entre els adjectius *frívol* i *frèvol* hi ha una freqüent confusió, que consisteix, generalment, a atribuir al segon el significat del primer, qui creient que es tracta de dos mots sinònims, potser formes divergents del mateix mot, qui donant com a cosa certa que el primer és un barbarisme, de què convindria prescindir, i se serveix del segon, que seria la forma catalana genuïna i correcta. És una idea totalment errònia, que impoprtia de desfer: *frívol* té el significat que tothom coneix, «fútil, de poca importància», i *frèvol*, mot d'ús purament literari, significa «dèbil, flac de forces, sense vigor» ... *quan vinc a tu pel frèvol pontet d'una carícia!* diu Carles Riba, en una de les seves tannkas. No sembla, tampoc, que entre *frívol* i *frèvol* hi hagi gaire relació etimològica: segons el Diccionari Alcover-Moll, *frèvol* té el mateix origen que *feble*, però, això sí, amb una possible influència formal de l'antecedent de *frívol*.

El fet que *frívol* i *frèvol*, però tinguin una forma tan semblant i un significat, al capdavall, no tan allunyat com això, és aprofitat de bon grat pels escriptors a fi de qualificar conjuntament un mateix nom o grup nominal, amb què aconsegueixen de precisar o completar més la seva idea i, alhora, un efecte estilístic, com en aquest exemple de J. V. Foix: *Es clar que, fora d'aquests grups, resten frèvoles i frívoles proses literàries.* (Obres completes,

2, pàg. 54). (Importa aquí d'advertir, però; que segons l'Alcover-Moll *frèvol* hauria d'ésser, d'acord amb la documentació antiga, un adjectiu invariable.) Aquest recurs d'agrupar dos mots de forma semblant i significat diferent, però que l'un completa l'altre, s'utilitza en realitat sempre que la llengua subministra els elements necessaris. Els exemples més usuals són, segurament, *casos i coses, tòpic i típic, dades i dates*. En tenim recollit algun altre: *Per sabes i sabors populars* (Carles Riba, *Clàssics i moderns*, pàg. 153); ... *introduir-hi formes i fórmules dels propis parlars* (Joan Martí, *Gramàtica catalana*, pàg. 8). Algun cop, aquest afany condueix a l'error, com en l'expressió «una figura senyora i senyera», amb el barbarisme «senyera». I, és clar, a les més divertides antítesis, com el fet que reporta Marià Manent a *L'aroma d'arc*: un dels fills d'Eugeni d'Ors, mort el pare, volia cremar els seus escrits inèdits tement que n'hi hauria d'herètics, i l'altre tement que n'hi hauria d'eròtics.

Albert Jané